

Culemborg, 12 november 2017

Dienst voorbereid met de *Commissie Kerk in Actie Duurzaam*

Tekst: Lucas 19: 11-27

Thema: 'In dubio'

Voorganger: ds. Henri Veldhuis

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

De gelijkenis van Jezus begint met de reis van een belangrijk man naar het buitenland om daar als koning gekroond te worden. De toehoorders van Jezus hadden daar wel een beeld bij. Ze dachten vast aan Herodes de Grote uit Idumea, - het vroegere Edom, een gebied ten zuiden van Israël. Die reisde in 40 v. Chr. naar Rome in de hoop daar door de keizer gekroond te worden als koning van Israël. En dat gebeurde ook.

Zesendertig jaar later maakte zijn zoon Archelaüs dezelfde reis naar Rome, ook in de hoop dat de keizer hem zou kronen tot koning over Israël, als opvolger van zijn vader. Maar in Rome werd hij bestreden door zijn broer Herodes Antipas, en door een aantal belangrijke Joodse families die er fel op tegen waren dat Archelaüs koning zou worden. Uiteindelijk kreeg Archelaüs als ethnarch, - een lager soort koning - alleen Judea onder zijn hoede.

In de gelijkenis krijgen tien knechten van een edelman die koning wil worden elk het grote bedrag van honderd drachmen - dat is honderd keer een dagloon - om daar handel mee te drijven. Daarna vertrek de edelman naar de keizer om zich aan te bieden als de beste koning. Maar zijn knechten weten dat veel landgenoten helemaal niet willen dat hun heer koning zal worden. Er wordt zelfs een delegatie naar de keizer gestuurd om dat te voorkomen.

Maar als de politieke situatie zo is, dat jouw heer ernstig omstreden is als koningskandidaat, wat doe jij dan met zijn geld? Ga je flink handel drijven voor een politicus en presidentskandidaat die door veel van je landgenoten wordt gehaat? Durf jij het risico te lopen met zijn geld de haat van je landgenoten op de hals te halen? Durf je ervoor uit te komen dat jij een loyale aanhanger bent van jouw baas? Dan ben je 'in dubio'

Het is net zoals in de tijd van de Amerikaanse verkiezingen. Veel rijke zakenlui zijn dan 'in dubio'. Steunen ze de Democratische of de Republikeinse kandidaat met veel geld? - in de hoop natuurlijk dat hun kandidaat de verkiezingen wint en jij later door de president rijkelijk wordt beloond. Heb je vorig jaar veel geld gestopt in de campagne van Hilary Clinton? Nou dan hoef je nu dus niet te rekenen op de steun van Donald Trump. Je hebt gewed op het verkeerde paard en nu moet jij je verlies nemen.

Met zulke voorbeelden voor ogen als een kroning door de Romeinse keizer of de verkiezing van een Amerikaanse president, is het belangrijk te zien in welke context Jezus de gelijkenis vertelt. Hij is dichtbij Jeruzalem gekomen en wordt gevolgd door een grote enthousiaste schare van mensen. Het volk ziet Hem als de Messias en verwacht zelfs dat Jezus na zijn aankomst in Jeruzalem Messiaans koning zal worden en het Koninkrijk van God definitief zal uitroepen.

Met andere woorden: met die edelman die naar het buitenland vertrekt bedoelt Jezus zichzelf. Zullen die enthousiaste mensen Hem nog trouw blijven, als blijkt dat de Joodse leiders helemaal niet willen dat Hij koning wordt, - als blijkt dat de Romeinse stadhouder Hem ter dood zal veroordelen en Hij als een mislukte profeet aan het kruis komt te hangen?

Wat doen we dan met ons geloof in Hem? Wat doen we met alle liefde en trouw die we van Hem hebben gekregen? Wat doen we dan met alle levenslessen die we van Hem hebben geleerd? Wat doen we met het Woord van God dat ons is toevertrouwd, net zoals die honderd drachmen, om daaruit te leven en veel goeds te doen? Blijven we trouw aan onze heer en meester? Misschien zijn we 'in dubio'.

Tweeduizend jaar na Pasen stelt de gelijkenis dezelfde vragen aan ons. Blijven we trouw aan het woord van deze Jezus, nu Hij gekruisigd is geweest en is teruggekeerd naar zijn Vader in de hemel? Misschien is Hij onze koning, maar Hij verblijft dan wel in een ver land, en we weten niet wanneer Hij terugkomt, - of Hij dan echt wel Koning is. Wat doen we dan vandaag, morgen en overmorgen met de rijkdom die ons is toevertrouwd? Wat doen we met zijn Woord en evangelie van liefde en gerechtigheid? Wat doen we met de naastenliefde die Hij ons heeft geleerd? Of zijn we 'in dubio'?

Als we om ons heen kijken, zijn er in deze wereld veel ander koningen en leiders op wie we ons geld kunnen zetten. We kunnen ook de weg kiezen van het grote geld, van belastingontduiking, fraude, ongeremd kapitalisme, snel gewin, en ach, die milieu-vervuiling valt ook wel mee. Na ons de zondvloed.

De edelman die op reis is, heeft ons niet alleen honderd drachmen gegeven, maar zelfs een hele aarde, een prachtige blauwe planeet, het geschenk van de schepping om die als een goed rentmeester te beheren en te bewaren. Maar al beginnen we in sommige landen ons best te doen, de akkoorden van Parijs zijn maar een klein begin. We blijven 'in dubio'.

Want ja, er zijn zoveel andere economische belangen, zoveel andere heren om te dienen, zoveel andere kandidaten die ook president willen worden, in Rusland of Amerika, en die houden de olie-en kolenindustrie graag in stand.

Maar op een gegeven moment komt de afrekening. Dan komt die edelman terug en blijkt Hij toch tot de nieuwe koning te zijn. Hij komt bij zijn eerste knecht. Die kan blij en trots vertellen: "Heer, ik had honderd drachmen gekregen, en die hebben het tienvoudige opgeleverd. "Goed gedaan", zegt de koning dan "Omdat je in het kleine betrouwbaar bent gebleken, krijg je het bestuur over tien steden."

Nu moeten we goed luisteren naar de formulering van de koning. Hij zegt niet: "Omdat je zoveel hebt *verdient*", ook niet "omdat je *succesvol* bent geweest", "omdat je een goede *kapitalist* bent geweest", krijg je zeggenschap over tien steden, nee "omdat je *betrouwbaar*, *loyaal* bent geweest."

Het gaat die koning, en dus ook Jezus, niet in de eersteplaats om succes of winst, maar om betrouwbaarheid; kan Hij op ons rekenen? Ik moet denken aan de fluwelen revolutie van Tsjecho-Slowakije in 1989. Wie kregen daarna hoge functies in het land? Václav Havel en

sommige andere dissidenten ten tijde van de communistische dictatuur. Niet omdat ze tijdens die dictatuur zoveel succes hadden, maar omdat ze trouw waren geweest aan waarheid en gerechtigheid. En alleen zulke betrouwbare mensen moet je benoemen als president, minister, Kamerlid, wethouder of burgemeester.

Na de Fluwelen Revolutie werden in diverse Oostblok-landen theologische opleidingen geopend. Bij de toelating van studenten werd vaak gevraagd wanneer je gedoopt was: Toen de communisten nog de baas waren, of na komst van vrijheid en democratie? Na de Fluwelen Revolutie waren er ook opportunisten die nú wel christen wilden worden met een mooie baan in de kerk.

Wanneer je al gedoopt was in de communistische tijd, nou dan was je tóen al moedig en durfde je loyaal aan Christus te zijn, of kwam je uit een moedig christelijk gezin. Juist in moeilijke tijden blijkt of jij een goed beheerder bent van die honderd drachmen, een goed rentmeester van jouw talenten, van het evangelie en deze aarde.

Wie zijn wij nú trouw, in tijden van welvaart en milieuvervuiling, als een groen milieu veel meer geld en inspanning van ons gaat vragen? Wat doen we als we van de Schepper zo'n mooie aarde toevertrouwd hebben gekregen? Wat doen we met onze westerse welvaart, veel meer dan die honderd drachmen in de gelijkenis? Blijven we loyaal aan de Schepper, loyaal aan de gekruisigde koning die we vaak ervaren als een koning in het buitenland die misschien nooit meer terugkomt? We zijn 'in dubio'. Eigenlijk wel net zo gemakkelijk om zelfzuchtig bij de dag te gaan leven.

Maar de afrekening komt een keer, en eerder dan we denken. De koning komt bij de derde knecht. Die blijkt zijn geld te hebben weggestopt, want hij durfde niet openlijk zijn heer te steunen, uit vrees dat hij zich impopulair zou maken en hij op het verkeerde paard zou wedden. Blijkbaar had ook hij geen positief beeld van zijn heer. "Ik wist wel", zo zegt hij, "dat u een hardvochtig koning bent die alles pakt en rooft wat niet van hem is." "Nou", zegt de koning dan "als dát het beeld is wat jij van mij hebt, dan zal ik je volgens dát beeld ook oordelen. Had op z'n minst dan het geld op de bank gezet, zodat ik er nog rente van had."

"Pak deze knecht zijn geld af" zegt de koning vervolgens tegen de andere knechten, en geeft het aan de knecht die het tienvoudige erbij heeft verdiend." De knechten protesteren, want ja die knecht heeft al zoveel. "Ja, zegt de koning dan, wie veel heeft zal veel krijgen en wie niets heeft zal zelfs wat hij heeft nog verliezen ook."

Dat lijkt zo oneerlijk, maar waar gaat het om bij dit 'veel' en 'niets'? Niet om veel of weinig geld, niet om veel of weinig kapitalisme, niet om wel of geen zakeninstinct. Het gaat om trouw, loyaliteit aan de koning, om betrouwbaarheid. In moeilijke tijden, als iedereen tegen je is, en jij je tegen wil en dank moet opstellen als een dissident, - omdat je trouw wilt zijn aan je geloof, aan de opdracht van de Schepper en het Woord van Jezus -, dan heb je qua welvaart misschien weinig succes, maar op de lange duur leidt alleen de weg van betrouwbaarheid naar het Koninkrijk Gods.

Wanneer jij *niet* durft vertrouwen op die Schepper en Koning in het buitenland, als jij net zo'n wantrouwig godsbeeld van de Heer hebt als die gemakzuchtige slaaf, dan zul je ook op dát

beeld en gedrag worden afgerekend. Niet pas aan het eind der tijden, maar nu al, want nu al wil het Koninkrijk doorbreken, en nu al zal de veroordeling zich voltrekken als jij gemakzuchtig, egoïstisch en hardvochtig leeft.

Want dan zullen de akkoorden van Parijs niet gehaald worden, dan zullen slechte presidenten de wereld regeren, dan zullen kernwapens de aarde verwoesten, dan zal teveel CO2 de schepping verstikken, want we zijn niet loyaal geweest aan de Schepper die ons zijn aarde toevertrouwde, - niet loyaal geweest aan de Koning die veroordeeld werd in Jeruzalem, niet loyaal aan zijn nalatenschap van belangeloze liefde, van ongebroken rechtvaardigheid, van vergeving tot het einde, van vrede die alle verstand te boven gaat.

Die presidentskandidaat, die is afgereisd naar het buitenland, is Jezus zelf: tot koning gekroond in Gods hoogste hemel. Honderd drachmen van liefde, waarheid en vrede heeft Hij ons nagelaten op deze prachtige aarde. En nu al komt die Koning terug als Hij ons de gelijkenis voorhoudt en ons vraagt: "Wat heb je gedaan met mijn nalatenschap, met alles wat ik je gegeven heb?"

En dan zeggen wij hopelijk en misschien: "Ach Heer, de kerk in Nederland is niet zo groot meer, en uw evangelie raakt steeds minder bekend. Maar in alle bescheidenheid proberen we trouw te zijn aan uw Woord en Geest, met vallen en opstaan, in dankbaarheid voor alles wat U ons gegeven hebt."

"We moeten wel toegeven dat we ook wel eens ontrouw zijn, dat we vaak zo inconsequent leven, 'in dubio'. Er zijn zoveel andere heren en belangen die we graag dienen, omdat ze zoveel beloven, omdat ze zo aantrekkelijk lijken, omdat ze vaak meer indruk maken dan U, veel beter in de media, veel machtiger, veel meer succes."

"Maar eigenlijk weten we wel, dat we bij U moeten zijn, bij U en uw Woord, en daarom zoeken we elkaar op als gemeente, en komen we zondags in de kerk, proberen we loyaal te blijven aan U en aan elkaar, en aan deze mooie aarde die we gekregen hebben van U."

En dan spreekt de koning dat prachtige woord: "Succes is niet het eerste wat ik zoek, ook niet het succes van een grote kerk en gemeente in Culemborg. Ik ben vooral blij met jullie *trouw*, met jullie loyaliteit, ook al zijn jullie met weinig.

Trouwe en betrouwbare mensen, dát zijn de mensen die ik veel kan toevertrouwen. Voor hèn is het Koninkrijk der Hemelen op deze aarde. En wees niet bang, ik kom bij jullie terug, in grote en kleine dingen, in tekens van mijn Koninkrijk op deze aarde. Hou goede moed, want ik ben de koning die komt."

Amen

Gebed van de zondag

Wij danken U,
Schepper van ons leven,
dat onze aarde er is,
in al haar schoonheid,
dat wij er nog steeds mogen leven,
met genoeg voedsel voor iedereen,
als we maar delen,
met licht om daarin blij te zijn
met medemensen,
licht voor leven in vrede.

Gedragen door U,
gaat uw Woord ook met ons mee,
de bijbel,
een gelijkenis van Jezus,
als bron van inspiratie,
als richtlijn voor ons leven.

Geest van God,
leer ons duurzaam geloven en leven
op deze prachtige aarde,
onze schitterende woonplaats
in een onmetelijk heelal.
Amen